

”KNAGGAKANNAN” OCH HEDERSKARTUSCHEN

Av Carl-Fredrik Follin

Vid ”Storlägret” på Ljungbyhed 1860 hade Karl XV inbjudit sin vän den danske kungen Fredrik VII som hedersgäst. Kungarna bodde i Borgen på Herrevadskloster under övningarna. Vid galamiddagen den 9 juni strax efter ankomsten till lägret diskuterade kungarna bl a underofficerarnas sociala ställning i respektive länder. Den indelte svenske underofficeren hade i jämförelse med andra länder en hög social ställning i samhället. Kong Fredrik lär då ha höjt sitt glas och sagt: ”Käre Karl, ska gu bli morsomt se Dina underofficerare på paraden i morgon”.

Följande dag, då kung Karl åtföljd av kong Fredrik mottog trupperna formerade till parad, passerade de Skånska husarregementets frontlinje, och då tilldrog sig den ståtliga fanjunkaren von Hauswolff med svärdstecknet kong Fredriks uppmärksamhet.

Kong Fredrik frågade Karl efter namnet på den orden, som underofficeren bar. Karl nämnde ordens namn, svärdstecknet. Då inföll Fredrik: ”Den maa Du give mig”. Då Karl upplyste Fredrik att endast underofficerare kunde erhålla svärdstecknet, slog Fredrik Karl lätt på axeln med sabeln och sa: ”Gör mig till fanjunkare i Dina husarer”.

Kong Fredrik blir Hedersöverste och Hedersfanjunkare i K 5

Kung Karl utnämnde omgående kong Fredrik både till Hedersöverste och till Hedersfanjunkare i Skånska husarregementet samt till svärdsman och tilldelade honom svärdstecknet. Efter utnämningen lät kong Fredrik sy upp en översteuniform. Från sina samlingar på Rosenborgs slott vid Köpenhamn lät han vidare hämta en silverkanna till Herrevadskloster.

På kvällen den 18 juni blev underofficerskåren vid Skånska husarregementet "befalld" att samlas på "matsalongen", som mässen då benämndes. Kong Fredrik, nyutnämnd hedersfanjunkare, önskade dricka en skål med kårens medlemmar.

Klockan 9 på kvällen kom båda kungarna med uppvaktningar. Kong Fredrik var iförd skånska husarernas översteuniform med svärdstecknet, och i handen hade han den silverkanna han låtit hämta från Rosenborg. Efter att ha hälsat på underofficerskårens medlemmar stjalpte han kannans innehåll – tusen riksdaler – på bordet.

Kannan fylldes med champagne ur den på bordet stående bålen och Kong Fredrik höll följande tal:

"Jag tillader mig i min Konglige Gunst og med Følelse af mitt Behag for det Svenske Underofficerscorps till Skaanske Husarregementets Underofficerscorps skenke denne drickskande med dess paa bordet tømde indhold. Mitt ønske er att dette Drickekar af Corpset til evinderlig Tid opbevares som et kært Minde om mig, og at ved Avancement til Underofficer hver eneste skal, naar Corpset er fuldtaligt samlede till fest dricke dyb Skaal af denne Kande till Erindring om deres Ven Kong Fredrik af Danmark. Og den, som dricker dybest og mest, gör mitt Minde den største Aere."

Därefter höjde Kong Fredrik kannan, drack en "knagg", d.v.s. tømde innehållet mellan ett par å kannans insida anbragta knaggar, avsedda att under dryckesgilten i forna tider utmärka vars och ens i dryckesslaget deltagande prestationer i dryckjom. Därefter överräckte kong Fredrik "Knaggakannan" till kung Karl, som likaledes tømde en "knagg", varefter ur kannan dracks från den äldste underofficeren till den yngste.

Härefter framförde fanjunkaren von Hauswolff underofficerskårens underdåniga tack, beledsagat av kraftiga hurrarop.

Kung Karl vände sig till sin kunglige gäst och vän och tackade för den honnör kong Fredrik givit hans underofficerskår, varefter kung Karl gratulerade kåren till den kungliga nåden.

De tusen riksdalerna som kong Fredrik skänkte med "Knaggakannan" tillfördes underofficerskårens enskilda pensionskassa.

Underofficerskåren vid K 5 genomförde "Knaggagillen" enligt kung Fredriks föreskrift. Traditionen togs över av underofficerskåren vid K 2 år 1928. Ofta hölls "Knaggagillena" under regementsövningarna på Ljungbyhed. När den nybefordrade druckit sin "knagg" ställ-

des "Knaggakannen" undan till nästa nytänmd underofficer skulle upptagas i kårens gemenskap.

1942 när K 2 ombildades till P 2 övertogs kannan av det nyuppsatta Skånska pansarregementet. Största delen av K 2:s underofficerare hade följt med över till P 2. "Knaggagillena" fortsattes vid P 2 underofficerskår.

När K 2 återuppsattes 1946 övertogs "Knaggakannen" av det återuppsatta Skånska kavalleriregementet efter vissa tvistigheter. När K 2 lades ned för andra gången 1952 övergick kannan till P 2. Där förvaras den nu. Nya bestämmelser har införts, när alla befälskårer blev en gemensam officerskår 1972. Ännu dricker man "knagg" vid P 2 Skånska dragonregementet, numera när nya officerare upptages i officerskåren.

Pansarföreningen sökte ändring.

HovR:n över Skåne och Blekinge (hrr *Moberg, Nordholm*, referent, och *Jungefors*) fastställde enligt dom d. 10 nov. 1950 H.R:ns dom, såvitt därigenom pansarföreningen förpliktats att vid äventyr av verkställighet på pansarföreningens bekostnad till kavalleriföreningen utgiva knaggakannan;

Pansarföreningen sökte revision. — Prövningstillstånd meddelades.

Målet avgjordes efter huvudförhandling d. 8 maj i *H. D.*, vars ledamöter (*Just.R:n* *Alsén, Ericsson, Beckman, Regner* och *Söderlund*, referent,) förenade sig om följande dom: Ifrågavarande dryckeskanna har av konung Frederik VII av Danmark såsom gåva överlämnats till underofficerskåren vid Skånska husarregementet.

Rörande de förhållanden under vilka gåvan tillkommit är uppläst, att kannan jämte en summa penningar i guld överlämnades till kåren under det konungen sommaren 1860 såsom konung Karl XV:s gäst övervar ett »storläger» å Ljunghbyhed. I övrigt föreligga icke några säkra upplysningar. Den muntliga traditionen förmåler emellertid, att den danske konungen genom gåvan velat uttrycka sitt välbehag över kårens uppträdande samt sin erkänsla i anledning av att han under vistelsen vid lägret utnämns till hedersfanjunkare vid regementet och av Karl XV dekorerats med den svenske underofficerens svärdstecken. Traditionen vill jämväl göra gällande, att den vid regementet utbildade sedvänjan att årligen under medverkan av nyutnämnda underofficerare högtidlighålla minnet av kannans överlämnande skulle vara ett uttryck för ett önskemål som givaren vid gåvotillfället uttalat. Måhända vittnar gåvan även om att givaren, såsom i målet antytts, avsett att lämna prov på sin särskilda bevågenhet gentemot krigsmän från de forna danska provinserna.

Oavsett huru härmed kan förhålla sig, måste det med hänsyn till såväl givarens person som den utmärkelse gåvan innebar för kåren antagas, att överlämnandet skedde under den ömsesidiga förutsättningen att kannan skulle såsom ett minne av den danske konungen för framtiden bevaras och vårdas av den kår som han därmed velat hedra

I det läge som långt senare inträdde, när genom 1925 års härordning samtliga då befintliga kavalleriförband i Skåne ersattes av ett enda kavalleriregemente, Skånska kavalleriregementet i Hälsingborg, framställde sig den frågan huru med kannan skulle bäst förfaras utan åsidosättande av det med gåvan förbundna syftet samt med bevarande, såvitt möjligt, av den sedvänja som förknippats med den. Det avgörande som då träffades av kåren att överlämna kannan till underofficerskåren vid det nya regementet får anlagas väl motsvara givarens önskningsar i den föreliggande situationen, så mycket hellre som at detta förband av vederbörlig

myndighet uppdrogs att värda det förutvarande skånska kavalleriets traditioner och således att i viss mån företräda även det upplösta Skånska husarregementet.

När år 1942 även Skånska kavalleriregementet bragtes att upplöra, i det att förbandet omorganiserades till Skånska pansarregementet med slutlig förläggning i Hässleholm, blev värden om kannan på liknande sätt anförtrodd åt underofficerskåren vid sistnämnda regemente. Ej heller mot denna åtgärd kan ur här förevarande synpunkter göras berättigad erinran. Väl trädde i kavalleriets ställe ett motoriserat förband. Förläggningsorten förblev emellertid i Skåne, och pansarregementet kom att bliva bärare av det forna skånska kavalleriets traditioner. En bidragande orsak till beslutet om kannans överlämnande var uppenbarligen ock att så gott som samtliga underofficerare från det indragna Skånska kavalleriregementet övergingo till pansarregementet.

Den rätt till kannan som därmed tillkom underofficerskåren vid Skånska pansarregementet kan icke anses hava annat innehåll än den kannans förutvarande innehavare ägde. Därest med hänsyn till ändrade förhållanden det ursprungliga syftet med gåvan skulle föranleda att åt annan bör givas företräde såsom innehavare av kannan, måste det anses åligga kåren att medverka till att därav betingad överlåtelse kommer till stånd.

Endast få år efter omorganisationen år 1942 beslöto statsmakterna, att i Skåne ånyo skulle uppsättas ett kavalleriregemente med slutlig förläggning i Hälsingborg. Åtgärden har därvid betecknats såsom ett återuppsättande av Skånska kavalleriregementet. Dess namn och nummer hava tilldelats det nya regementet, som därjämte övertagit det äldre regementets kaserner. Vidare har uppdraget att värda det forna skånska kavalleriets traditioner enligt utfärdad generalorder så fördelats att, medan åt Skånska pansarregementet anförtrotts att fortfarande vara traditionsbärare för ett av de forna kavalleriregementena i Skåne, de övriga regementenas, däribland Skånska husarregementets, traditioner återförts till det nya Skånska kavalleriregementet.

Under sålunda angivna förhållanden och i överensstämmelse med de grunder som varit vägledande vid tidigare beslut om kannans bevarande och vård måste i den tvist som nu föreligger mellan parterna om rätt att innehava kannan företräde tillerkännas Skånska kavalleriregementets underofficerskår.

På dessa skäl prövar K. M. rättvist fastställa HovR:ns domslut.

K. M:s dom meddelades d. 26 maj 1951.

Broder Lars!

Malmö 22/10 -03

Tack för att du visade mig den legendariska "knaggakannen" på Revingemässen i förra veckan! Jag hörde talas om den under mina juridikstudier för mer än femtio år sedan, då professor Olivecrona kommenterade den säregna rättegången mellan underofficerskårerna vid det återuppsatta K2 och P2. Dessvärre mindes jag fel när jag sa att P2-kåren (pansarföreningen) vann målet - det var i stället K2 (kavalleriföreningen) som vann i alla tre instanserna. - Kanske kunde det roa dig att se hur Högsta domstolen resonerade, så här är en kopia av Skånska hovrättens och Högsta domstolens domar, refererade i Nytt Juridiskt Arkiv 1951. (Häradsrättens i Hässleholm dom upptar 10 sidor i boken; jag kan bara tillägga att de 1000 riksdaler i guld som Frederik VII också skänkte blev grundplåten till en pensionsfond som tydligen ägde den kassakista som också står på Revingemässen.) Nu blev ju K2-kårens innav inte långlivat - redan året efter HD:s dom lades regementet ner igen! (Dess återuppsättande 1945 är väl en av besynnerligheterna inom den svenskaförsvarspolitikerna.)

Med kamratlig hälsning

Bo Ericson

P.S. Undrar om traditionen att dricka Frederik den Syvendes skål ur kannan också har följt med till Revingehed?

Bo Ericson, Bellevuevägen 45 A, 21772 Malmö